

Nr 40

Utlåtande i anledning av motioner angående anslagen till forskning och försöksverksamhet inom jordbruket.

I de likalydande vid 1970 års riksdag väckta motionerna I: 946 av herr *Svenungsson* samt II: 1092 av herr *Lothigius m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att vid den fortsatta anslagstilldelningen för forskning och försöksverksamhet inom jordbrukets område beaktas vissa i motionerna anförda synpunkter rörande behovet av en ekologiskt riktig utformning av odlingen.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från lantbrukshögskolan och statens råd för skogs- och jordbruksforskning. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet

I nu ifrågavarande motioner påtalas de hälsorisker för såväl människor som djur, som enligt motionärernas mening är förbundna med den alltmera ökade användningen av konstgödsel och växtskyddsmedel inom jordbruket och trädgårdsskötseln. Motionärerna betonar mot bakgrund härav behovet att åstadkomma en mera biologiskt inriktad utformning av växtodlingen och framhåller att experiment i denna riktning med gott resultat göres på åtskilliga håll inom trädgårdsnäringen. Ifrågavarande odlare får emellertid, framhåller motionärerna, ytterligt liten hjälp av den allmänna forskningen. Enligt motionärernas mening krävs dock såväl ingående studier rörande en ekologiskt riktig utformning av odlingen som en djupgående undersökning av jordbruksmetodernas inverkan på livsmedelsprodukternas näringsvärde samt en analys av de biologiska medel som nu börjar framställas och som eventuellt kan ersätta vissa gödselmedel. I motionerna föreslås att riksdagen hemställer till Kungl. Maj:t att angivna synpunkter beaktas vid den fortsatta anslagstilldelningen till forskning och försöksverksamhet inom jordbruket.

Vad först gäller frågan om användningen av konstgödsel vill utskottet hänvisa till remissyttrande från lantbrukshögskolan, varav framgår att de i handelsgödsel ingående näringssalterna inte är naturfrämmande eller ekologiskt tvivelaktiga, utan tvärtom är eller övergår i normala markbeståndsdelar.

Vad härefter angår problemet med den ökade användningen av bekämpningsmedel av olika slag är givetvis forskning och försöksverksamhet på förevarande område mycket angelägen, bl. a. beträffande medlens negativa

effekter. Genom den under senare år starkt ökade anslagstilldelningen till jordbruks- och miljövårdsforskningen bör dock enligt utskottets mening goda förutsättningar för forskningsinsatser rörande ifrågavarande verksamhet få anses föreligga. Statens råd för skogs- och jordbruksforskning framhåller också i sitt remissyttrande över förevarande motioner, att rådet under senare år uppmärksammat behovet av ökad anslagstilldelning till ifrågavarande forskning.

I samband härmed anser sig utskottet vidare böra erinra om den kontrollverksamhet som sker enligt bekämpningsmedelsförordningen (1962:703). Frågan om kontrollen av miljöfarliga produkter utreds för övrigt av miljökontrollutredningen. Resultaten av nämnda utredning torde även bli av betydelse i förevarande sammanhang.

Utskottet finner med hänsyn till det anförda motionerna inte påfordra någon vidare åtgärd från riksdagens sida. Utskottet hemställer alltså

att riksdagen lämnar motionerna I: 946 och II: 1092 utan åtgärd.

Stockholm den 3 november 1970

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Skärman (fp)*, Hedström (s), Carl Eskilsson (m), Magnusson (s), Augustsson (s), Skagerlund (fp), Svenungsson (m), Manne Olsson (s) och Nils Nilsson (cp);

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Arweson (s), Johanson i Västervik (s), Persson i Skänninge (s), Antby (fp), Trana (s), fru Lindberg (s), herrar Persson i Heden (cp), Nygren (s)* och Krönmark (m)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I:946 och II:1092

Lantbrukshögskolan (4.3.1970)

Lantbrukshögskolans rektorsämbete anför.

Först må en ganska utbredd missuppfattning tillrättaläggas, nämligen den, att de i handelsgödseln ingående näringsalternativen skulle vara naturfrämmande och ekologiskt tvivelaktiga. De är inga gifter och kan inte nämnas som paralleller till biociderna. De är eller övergår i normala markbeståndsdelar. Beträffande dessa markbeståndsdelar är det fullt ekologiskt motiverat att genom handelsgödselanvändning åstadkomma en för grödorna nyttig haltkorrektion.

Praktiskt taget alla växtens tillväxtfaktorer uppvisar ett intensitetsoptimum; tillgången kan vara skadligt låg, tillräcklig och god samt slutligen skadligt hög. Från denna regel är de med handelsgödseln tillförda växtnäringssämnen inte något undantag. Det är sällsynt att jordbruket arbetar med skadliga överskott då det gäller handelsgödseltillförsel. De mest påtagliga riskerna för överdosering föreligger inom den kommersiella trädgårdsodlingen.

Att behovet av biocider ökar är bl. a. en följd av en mera ensidig växtodling, mekaniseringens utveckling, arbetstidernas starka stegring m. m. Ett bättre beaktande av ekologiska faktorer torde endast kunna genomföras med samhällsekonomiskt och jordbrukspolitiskt stöd. Utan ett sådant stöd kan den ekologiska målsättningen inte realiseras — forskarna och jordbrukarna må vara aldrig så ekologiskt medvetna. Trots de relativt kärva förhållandena arbetar den produktionsbiologiska forskningen och försöksverksamheten på att finna ekologiskt gångbara utvecklingslinjer även för dagens jordbruk. Det rör sig om långsiktig forskning framförallt avseende markvård, växtnäringsslära och växtodling. De mest påtagliga bristerna beträffande denna forskning ligger för närvarande dels i att de långsiktiga forskningsprojektens fortbestånd inte är säkrat — detta gäller de undersökningar, som omspannar den organisk-biologiska odlingsmetodens problematik — dels i att möjligheterna för biologisk kvalitetsbestämning av skördeprodukterna från olika odlingsystem är otillräckliga.

Kan motionerna medverka till ett avhjälpande av de påtalade bristerna hos den ekologiskt betonade forskningen rörande vegetabilieproduktion och markvård skulle detta av lantbrukshögskolan hälsas med största tillfredsställelse.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning (3.3.1970)

Rådets sektion för jordbruksforskning finner sig inte kunna tillstyrka motionärernas förslag. Som motivering anför sektionen på rådets vägnar följande.

Motionärerna pekar på vissa aktuella forskningsbehov inom det moderna jordbruket, bl. a. utredandet av de negativa effekterna av stora doser giftiga

bekämpningsmedel på djur och människor. Otvivelaktigt bör också den biologiska prövningen av bl. a. ogräsbekämpningsmedlen noga uppmärksammas. Rådet anser emellertid att tillfredsställande garantier härför numera tillskapats genom upprustningen av Lantbrukshögskolans forsknings- och försöksverksamhet, av verksamheten vid Statens växtskyddsanstalt samt genom den uppmärksamhet varmed Statens giftnämnd numera följer alla nya kemiska bekämpningsmedels införande. Givetvis krävs efterhand större anslagstilldelning för denna forskande, kontrollerande och övervakande verksamhet vid de nämnda institutionerna — samt vid flera andra dylika — något som rådets jordbrukssektion också uppmärksammat vid all anslagstilldelning åt enskilda forskningsprojekt på området under senare år.

Som sin huvudsakliga önskan framför motionärerna att en mera »biologiskt inriktad odling» inom det svenska jordbruket bör stödjas och utvecklas. Den bakomliggande motivationen synes innebära motionärernas påverkan av och anslutning till den s. k. »biodynamiska skolan», vars teorier torde möta starkaste skepsis hos växtnäringens samtliga vetenskapliga företrädare. Att ensidig tillförsel av stora mängder handelsgödsel i vissa fall kan medföra brist på spårämnen har emellertid påvisats; i sådana fall har man dock alltid ganska lätt kunnat rätta till den bristande balansen i växtnäringstillförseln. Från de av motionärerna anförda försöksgårdarna i Schweiz, Sydtykland och Frankrike, där »andra gödselmedel än de konventionella» prövas, har ännu ej några klara, vetenskapligt oantastliga resultat framkommit som skulle kunna stödja den biodynamiska teoribyggnaden. Ändå har dessa utländska försök, såvitt känt, pågått under lång tid.